

Трагічного минулого відгомін

Вічною славою вкрили себе воїни, які боролись з фашистами під час (1-ої світової війни. Серед них було багато українців, наших земляків, хоч боролись вони під різними прапорами.

Вирішальний внесок Червоної Армії в перемогу над гітлерівською Німеччиною та її союзниками є незаперечним. Шану та повагу заслуговують ті, які мужньо та хоробро боролись з ворогом на фронтах, у партизанських загонах, тилу ворога. Але не меншою поваги заслуговують учасники українського руху опору проти коричневого та червоного (сталінського) тоталітаризму, борці за здійснення національно-державної ідеї. Частина цих людей в законодавчому порядку вже визнана учасниками війни. Настав час поновлення історичної справедливості.

Правда про жертвну боротьбу повстанців з обома тоталітарними режимами вперше пробивається із “слец-хранів”. Відомо, що червоні війська, спеціальні внутрішні війська, міліція з самого початку існування використовувались більшовиками не тільки проти інтервентів, але й проти значної частини населення. Так, місцеві жителі зазнали масових репресій у 1939-41 рр., безпосереднім виконавцем яких були війська та органи НКВС.

З початком війни по лінії НКВС пройшов спец наказ про з н и щ е н н я в’язнів, які були в камерах попереднього заключення в містах Західної України. У камери ці люди потрапили за любов до України, рідного слова, пісні, вишиванки. У цьому був їх основний злочин. Доприходу німців по всіх містах, куди надійшли відповідні - таємні розпорядження, ці люди, інші затримані без суда та слідства були знищені.

Із спогадів старожила міста Горбачика Бориса Миколайовича дізнаємось, що в Сарнах було Руське добродійне Товариство, яким керував інженер електростанції Белоусов. Його дружина входила в сарненську «Просвіту», де після роботи збирались послухати українське слово, вивчити та поставити п’єсу, поспівати українських пісень. За словами Бориса*Миколайовича, майже всіх тих, хто ходив до “Просвіти”, було арештовано та кинуто до тюрми або вивезено в Казахстан, зокрема Михайла Александровича, його матір, Сибір. Розстріляно було Григорія Ковтуна, Галата й ін. А теща Петра Барташевича зазнала ще й катувань. У неї були відрізані груди, виколоті очі. Цих людей знищили в підвалах НКВС. Згадувала очевидиця цих подій Марія Федорівна Строзюк, що з двору НКВС (тепер приміщення райвідділу міліції) вийшов чоловік у військовій формі, який виніс купу паперів. Спаливши ці папери, він змив їхній попіл водою з колонки, водночас полив чоботи, що по гульки були в крові. Забравши охорону, пішов на станцію. Люди, які впродовж останнього часу чули крики із підвалу, кинулись туди. Вони застали жахливу картину: трупи в крові. Місцеві жителі захоронили їх на місцевому цвинтарі праворуч від центрального входу. Панахиду над убієнними відправив священник Палій, який у 1944 р. безслідно зник з приходом комуністів і визволенням Сарн.

Пізніше на першій могилі у свята завжди з’являлись квіти з жовто-блакитною стрічкою, які невідома особа, ризикуючи своїм життям, приносила на могилу.

Лише за роки незалежності могили були освячені та щороку тут відправляють панахиди над безневинно убієнними жертвами сталінсько-комуністичного тоталітарного режиму.

На жаль, не можна викарбувати прізвища цих патріотів, бо спалені архіви. Але жива пам’ять. Ще є рідні тих людей, які можуть розповісти про Ці ПОДІЇ.

Просимо всіх, хто знає про цих людей, сповістити в музей або редакцію “Сарненських новин”. Помолімося ж за душі безневинно загиблих, вічна їм пам’ять і царство небесне.

Раїса ТИШКЕВИЧ